

Referat fra

MØTE I NASJONALT FORUM FOR ÅPEN FORSKNING 19. SEPTEMBER 2025

Digitalt 09.00 – 11.30

1. Velkommen ved ny leder (Tanja Storsul)

2. Oppdatering EGOS - EUAs ekspertkomité for åpen forskning (Heidi Ormstad)

Heidi refererte fra sine møter i EGOS, hvor hun presenterte status for åpen forskning i Norge, samt arbeidet med å meisle ut hva EGOS skal arbeide med videre.

Møtet markerte et veiskille for EGOS, med fokus på å definere nye prioriteringer etter Open Science Agenda 2025. Det ble lagt vekt på universitetenes rolle i samfunnet og hvordan Open Science må knyttes tettere til strategisk utvikling. Blant hovedtemaene var:

- Behovet for endringsledelse og støtte til universitetsledere i implementeringen av Open Science.
- Bekymring for reduserte budsjetter til høyere utdanning og hvordan dette påvirker utviklingen av Open Science.
- Infrastruktur og datadeling – særlig eierskap, tilgang, geopolitiske utfordringer og FAIR-prinsipper.
- Fremveksten av kunstig intelligens og hvordan OS-prinsippene kan brukes for å sikre transparens og reproduserbarhet.
- Å styrke forskningssikkerhet og kunnskapssikkerhet gjennom åpenhet og tydelige retningslinjer.
- Behovet for bedre overvåking og indikatorer for Open Science, både på individ- og institusjonsnivå.
- Forholdet mellom Open Education og Open Science – utdanning som en integrert del av OS-agendaen.

Heidi tok også opp hvordan temaer rundt Citizen Science/ Public Engagement ble håndtert. Temaet ble anerkjent som relevant, men diskusjonen bar preg av manglende omforent forståelse for hvordan Citizen Science/Public engagement bør defineres og praktiseres.

Innspill fra forum-møtet tas med til neste møte som er ettermiddagen samme dag som møtet i forumet.

3. Status NVA – lansering (Nina Karlstrøm)

Nina redegjorde for status for NVA og den pågående overgangen til nye NVA. Håper å kunne ha et lanseringsseminar i oktober. Det foregår fortløpende feilretting.

Inntrykket fra migreringen er at dette har gått rimelig bra. Likevel er det en del som ikke er på plass, samt at forventningene er høye om ny funksjonalitet som nå må komme.

131 institusjoner har nå signert avtale, inkludert de fleste av instituttene.

Det skal lages arbeids-, - og brukergrupper for involvering i det videre arbeidet. Det legges planer for hvordan dette skal skje nå, - foreløpig med utgangspunkt i samstyringsmodellen.

4. Publisering;

- a. Nytt forhandlingsråd - Hvor står vi nå? (Nina Karlstrøm)
Dette er i ferd med å komme på plass nå. Sikt har invitert UHR, FFA og RHF-ene til å foreslå kandidater. Disse har kommet (UHR har bedt om 6 i stedet for 5 medlemmer) og vedtak om dette gjøres i nær fremtid.
- b. Status åpen publisering (Lars Wenaas)
Tallmaterialet ligger på Sikts side for åpen tilgang ([OA-barometeret](#)). De siste tallene (2024) viser at det fortsatt mangler 19% (dog blant de beste i verden). Det

er klar utflating de siste årene; gull og hybrid dominerer. PAR og hybrid er i og for seg en suksess, selv om det er mange meninger om dette. Nedgang i grønn åpen tilgang. Ingen effekt av rettighetsstrategien. Diamant er stabilt lavt. Grønn blir mindre relevant for å gjøre publikasjoner åpent tilgjengelig. Humaniora har lavest total andel, men høyest dekning av diamant.

Internasjonalt: [Curtin University Reputation](#) fra Australia, Norge ligger topp 5, men basert på annen type statistikk. Vi vet ikke så mye om hva institusjonene faktisk bruker, bl.a. på APC.

- Hva gjør vi med den siste 20-prosenten? Her ble det stilt spørsmål ved om det er en fornuftig målsetting å arbeide mot å åpen 100%. åpne de siste 20%. Det kan hende vi kan/bør/må leve med at noe er lukket? For å vurdere det er det viktig å vite mer om hva de siste 20% er og om vi kan komme lenger. Kan vi f.eks. identifisere noen enkeltfag eller inst. som kan rettes målrettede tiltak mot? SIKT bør samarbeide med publiseringsutvalget om å få bedre oversikt over de gjenstående 20%. Kan vi finne ut mer om hvilke tidsskrifter/forlag/fagfelt som skjuler seg bak?
- Hvorfor virker ikke Rights retention strategien? Vi ser eksempler på at noen forlag begynner å kreve betaling for å arkivere AAM.
- Systemmeldingen: Regjeringen signaliserte at de vurderer å utvide diamant-ordningen (NÅHST) til andre fagområder?
- Kunne vi utvidet OA-barometeret til også å inneholde status for NVI-rapporterte bokkapitler og monografier?

c. Status norsk og nordisk diamant - (Nordisk diamant-hub) (Per Pippin Aspås)

6% av det som publiseres er diamant. Om nordisk kapasitetssenter. DIAMAS og CRAFT-OA er prosjekter som støtter dette. Koordineres fra Sverige (Sofie Wennström). Felles nordisk plattform, eller tettere samarbeid mellom de nasjonale plattformer? Det arbeides mot det siste. Utfordring å få ressurser til å sikre kvaliteten på slike plattformer. Norsk nettverk for diamantpublisering er nå etablert (på NARMA-konferansen i mars 2025). Finnes det midler til å holde et nettverk som kan utvikle dette videre?

Kan vi gjøre noe lokalt mens vi venter? Er det mulig å hente noe ut av det som er spart i forlagsavtalene? (Eks 3,8 mil spart ved UiT) Forslag om å lage et UiT diamantprogram med støtte til internasjonale diamantplattformer, ruste opp arbeidet lokalt ved UiT, dele ut midler til redaksjonelt arbeid, og fullfinansiere flipping til diamant for 2-3 tidsskrifter.

- Ønskedrøm: Få de gode nordiske tidsskriftene over på diamant

d. Åpen forskningsinformasjonsinfrastruktur og dekningsgrad for tidsskriftsindekser - Erstatte Web of science/Scopus med OpenAlex? (Vidar Røeggen)

Publiseringsutvalget har bestilt en utredning fra NIFU. Scopus og Web of Science har svakheter angående dekningsgrad og er lukkede. OpenAlex er åpen kildekode. Språkagnostisk, og i rask utvikling. Foreløpig bedre dekningsgrad enn de kommersielle, samtidig dårligere datakvalitet, men kan trolig konkurrere med de kommersielle om noen år. En videre begrunnelse er at dette tilfredsstillende kravet om riktige verdier. FAIR, ikke bias på geografi eller språk, bl.a. NIFU-analysen vil presenteres i Bergen i oktober, og planen er å gå gradvis over til OpenAlex som statistikkgrunnlag for arbeidet i Publiseringutvalget. OpenAlex vil også få implikasjoner for NVA, og mer bruk vil trolig øke kvaliteten på tjenesten.

e. **Vurdere [Barcelona-deklarasjonen](#)? (Johanne Raade)**

Dette handler om styrke åpenheten når det gjelder forskningsinformasjon. Man forplikter seg til å ha åpenhet som norm og støtte infrastrukturer for åpen forskningsinformasjon. UiT har signert og Johannes anbefaling er at flere bør signere. Scopus og Web of Science er ikke åpne og UiT har nå sagt opp Scopus. Det pågår imidlertid en diskusjon i Sikt og flere andre steder om man skal skrive under. Dette handler både om kostnader og om tilgang til dataene, men også om datakvalitet, særlig knyttet Open Alex, som ses på som et alternativ, men hvor flere var kritiske og mente at datakvaliteten foreløpig ikke er god nok.

5. Reform av vurderingssystemet: (Ragnar Lie)

a. Status NOR-CAM og CoARA

De aller fleste UH-institusjoner har nå utviklet egne NOR-CAM-versjoner og arbeider med å tilpasse dette inn i egen praksis og regelverk for ansettelse og opprykksprosess. Samtidig har nye asatteforskrift trådt i kraft. NOR-CAM nettverket vil ha sitt årlige fysiske møte i desember hvor utfordringer og erfaringer blir delt og diskutert. Tidsperioden for CoARAs arbeidsgrupper går ut ved nyttår, og oppfølging av CoARA videre blir drøftet denne høsten.

b. [High Level Conference on Research Assessment](#), København 3.-4.12

Danmark har formannskapet i EU denne høsten og arrangerer en egen EU-konferanse om forskervurdering i samarbeid med bl.a. CoARA

c. Status NYEval

Spørreskjema er sendt til alle vitenskapelig ansatte ved våre 11 universiteter. Svarprosenten er ca 25%, med om lag 5000 svar, som vurderes som bra. De første resultatene er allerede presentert, bl.a. på STI-konferansen i Bristol, se nedenfor. NIFU planlegger seminar i sine lokaler 9. desember hvor tema er NyEVAL og presentasjon av resultater fra surveyen. Tanker er å åpne for diskusjon om hvordan svarene fra surveyen bør/kan forstås. Også med tanke på videre arbeid i dette forskningsprosjektet.

6. Science Europe [Research Culture-rapport](#) (Jon Øygarden Flæten/Trude Dupvik)

Et utgangspunkt er: Hva er forskningskultur, samt kartlegging fra alle medlemmene i Science Europe. Dette er et sett med felles verdier, som nå kan synes selvfølgelig, men i lys av det som skjer i verden er dette blitt mer aktuelt og viktig å befeste.

Det er knesatt 8 mål som bygger på visjonen Science Europe har for forskningskultur.

Dette er en start som må følges opp videre. Bl.a. skal det etableres et kvalitativt barometer som viser status og fremgang. Science Europe koordinerer. Forskningskultur er et samlebegrep. Det kommer et refleksjonsnotat fra Forskningsrådets porteføljestyre for forskningssystemet og infrastruktur tom forskningskultur.

Dette er en del av normsystemet for hvordan vi driver god forskning. OsloMet har dette i sin forskningsstrategi.

7. Nytt fra [StiENID-konferanse Bristol 3.-5. september](#) (Vidar Røeggen og Herman Strøm)

Årlig møteplass for de som driver forskning om forskning. Ingvild Reymert presenterte funn fra spørreundersøkelsen (NyEVAL). Det mest interessante er at forskerne er fornøyd med hvordan rekrutteringsprosesser fungerer i dag, men de ønsker at undervisning og personlige kvalifikasjoner skal telle mer. Kvinner og yngre forskere ønsker en bredere vurdering og mindre vekt på bibliometri.

Videre; eksempel på tidsskrift (eLife) som er kastet ut av Web of Science/ikke lenger indeksert fordi de endret modell for peer review. Senere ble det et kompromiss mellom

eLife og WoS. Dette er et eksempel på at innovasjon er vanskelig og at de kommersielle indeksene har mye makt. CoARA er viktig også her, og samspillet mellom de som jobber mye med forskervurdering og bibliometrimiljøet er nå mye bedre. Et hovedspørsmål er: Hvilke indikatorer kan vi bruke ansvarlig?

Det var også en sesjon om tilgang globalt for alt som er «åpent», men som likevel ikke er det grunnet tekniske og formelle hindringer, bl.a. i det globale sør.

Også interessant key note om hvordan AI kan brukes i evaluering. På aggregert nivå kan det være interessant å se på denne muligheten (Ref REF i UK)

8. Norsk fagspråk og åpen forskning? (Vidar Røeggen)

NFFO startet en diskusjon om at åpen forskning bidrar til svekkelse av norsk i norsk forskning. Det er nå en konstruktiv dialog mellom UHR/Publiseringutvalget og Språkrådet om hvordan dette arbeidet kan tas videre i et samarbeid.

9. Annet?

Det kom opp noen forslag til temaer for den fysiske samlingen 5. november

Ragnar Lie, UHR